SZÉLPÁL ÁRPÁD

TÜNTETÉS

MA KIADÁSA

1115

A címlap és a
linoleum-metszet
BORTNYIK SÁNDOR-é

SZÉLPÁL ÁRPÁD

TÜNTETÉS

MA KIADÁSA

Digitized by the Internet Archive
in 2025 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/tuntetesszelpala00szel

TÜNTETÉS

Az uccák keresztjén százezer lerongyolt vonaglik.
Torkuk tárnájából
— hol a nyomorúság dinamitja robbant —
kirobban a hangjuk.
Mint éles kövek szaggatják a szürke lepedőt
és a csönd sötét posztóját, melyet rendőrkardok
szabtak föléjök.
Öklöket köpköd a szájuk.
Énekük, mint fűrész riszálja a torkukra rakott vasat.
Százezer! Százezer!
Százezer kar, százezer ököl, százezer ivbe lendülő akarat.
Mintha a tenger sója kiszakadna a vizből
és egy hatalmas tömeggé
tornyosulna fel.
Mintha a levegő oxigénje egy hatalmas tűzzé
oszlopúlna le.
Százezer! Százezer!
Egy sikba célosúlt énség.
Százezer!

És a rendőrlovak patái
— mint az uccák tűrő kövezetén —
tipornak át a behuzott fejeken.

ATTAK

Mégis
nekidülledten a hideg késének
álljunk hát
és ha volt lábunk eddig
járt úton kényelmeskedő járásba lustúlni
kövesedjünk most az ucca kövéhez.

Van két karunk
testünkről fityegő kanál
és piócák sárga emeltyűje eddig,
most akaratunk kivetett pányvája legyen
akasztózsinegnek is jó erős kötél.

És legyünk vérünknek expressvonatja
páncélauto a lefonnyadt húsunk
gépfegyvergolyók zsinórja a belünk
tüdőnk sikollyal tele arzenál
most!
most!
nekifeledkezetten.

És lehetünk rongyok
vagy dögök a dögön
és kimérhetik majd pár garasért a húsunk
vagy rámeszelhetik házuk falára
beoltott hitünk kifolyó skarlátját . . .
mégis . . .

AZ UCCA ESTE

A sötétet kidobták
s most az utak bőrét lehasalva nyalja
duhaj kurjantások kortyognak gyomrában
és a villanyóra piszkáló tűjére
visszakalimpál.

És birkózik a
boltokból dúsan kirendőrösködő
gázlámpákból sárgán csurogó-csepegő
fehér prémesbundás vigyorgó világgal.
Rángatják az úton
járdáról lerugják
mig a kocsiút közepén megnemkapaszkodik
a villamosvasut leragadt rúdjában.

Valahonnan
a messzi torkából hangok utaznak

a telegráfdrót zúg mint a megpörgetett csiga.

Sapka aranygombja beleárkolódik
hátraszegett fejnek homloka husába.

Az uccasarkon
valaki illegeti magát
levéknyúlt testét kifeszitgeti,
Hej, vékony lepedő szúrós szalmazsákon

Hej, hideg párnának a kirakat lépcsője
az ég paplana alatt beduhajkodik a szél.

Valaki
fáradt révedező ember
az úton megbotlik
és mint kitárult testű lihegő nősténnyre
ráomlik a sötét jó húsos hátára.

SZINHÁZ: 1918

Páholyrekeszek
földszint — harmadik emelet.
A jó okosság ideggyeplőit
fölmarkolja a szinpad.
Lovazni! Lovazni!
De a deszkákrahúzott fejeken
végigtapos a szurokbamártott láb.
Ki érzi ezt?
A lefésűlt üstököket fölgondolom a zsinórpadlásra
ahol kötelekközé ágyaltak lihegnek.
De ki látja ezt?
izzadtságuk illúziókat kupoláz
a fejek fölé.
Börtön.
De ki tudja ezt?
az emberek pofájáról csorog a festék
és meleg ópiumot fröcskendez a hangjuk.
Illúzió! Illúzió!
és így jó nekik
légmentes térben
mikor százhúszkilométerről
szögezik halálra a párisi asszonyt
és Budapesten
tizennyolcéves gyerekekkel
köszörűlik a hiába próbálkozás fejszéjét.

SOROZÁS

A kóstoló keserűre ferdül,
és kipúposodik
a bizonytalanság.

Ki ágaskodna most a kútkáva fölé
örökké szomjas gémnek?!

ki elég erős
a koloncot
felbűvészkedni a levegőbe?!

A beletörődés dinamója
ütemre hamzsolja
a mezteleneket.

A megbánás
ilyenkor hasit az anyák méhébe
és a pillanattűk
Jaj!
a szűzek húsába
kék förtelmeket tetoválnak.

174 cm... ... alkalmas.

Az elevenből hasított darabokkal
így kövezik a harminc és felesek útját

és 1918.-ban
hasrafeküdtek az erősek
hogy
sánták
vakok
púposok
és degeneráltak
fütyürészve átsétálhassanak rajtuk.

MÁJUSI ÉNEK

Az északi sark szeme felvillan
és rá
az egyenlitő
visszakacsint

az Atlanti-óceán
a Csendes-tengerbe ölel
és Ázsia mellére fröccsen
Európa teje.

Jaj!
az abroncsok
gúlába szakadnak
a föld kilenchónapos hasán.

Ki a hangunkkal!

Ember!!

Elszánás póznáján
hiába lobogóznak
a szűz testek.

REGGEL

A nap ásitása
a szétterpeszkedett búrát
fehérre galvanizálja.
A sötétből hasadt kurjantások
monoton sétában
illedelmeskednek
és az utak könyökén
fésületlen fejüket
összekoppantják.

A házak pórusaiból
kibugyog
az éccaka összepréselt íze
a megtermékenyűlt aszfaltból
a bacillusok
kilombosodnak

és az üllőről lepattanó szikrák
bárányhimlőket permeteznek
a nappal gyerektestére.

ÁCSORGÁS

A sötétből
már kirikitanak
a mégsötétebbek.
A zsibbadtság vödréből
ásításokat szűrnek
s a tülekedés törülközője
arcukra keni
a szemüket.

Asszonyok !

Száz közül
harminc koporsózza magában
a be nem érkezés életét
csupacsont válluk
nemtörődömséggel talicskázza
hasukat
a várakozás mozaikjába.

Nyavajásoknak idevetélt rend
présbe drótozza a türelmet.

A hézagokon kigurgulyázik
az éhség szimfóniája
siró gyerekek
torkuk vasmacskáját
beleakasztják.

De a mundérba feledkezett
éhesek
úristenkednek
a kismirglizett sisakból visszatükröződő
torzók
tehetetlenné simitják
a fájdalomcsimbókokat,

és a rend

apothézissá teljesül.

EROTKIA

Feltornyosodott
és a kapun át
kifolyt az egyenesbe.

Nap!

A sugarak terveket kanalaztak belőle
de az egész ember
rácsődörösödött az uccára
és beborította.

Szemének dőltek a házak.
A leszakadt melegséget
csak a vak ivlámpák gerinchajlása
tartotta vissza
s a parázsló gerendák
néhol végigfeküdtek a sima lapon.

Az ucca.
Az ember.
Még hengergőztek.
Lecsuszott
s az erjedés
szétlökte.

Csak most vette észre
az egyensulyozókat
akik körülötte mozogtak
s idegei kőberántották a testét.

A házak tetejéről pedig
lehajoltak a kémények
és szétnyílt pórusaiba
beleköhögték a feketét

a gépházakból idelökődtek
a dinamók fényesrejáratott karjai
és belegyúrtak a hasába

a Nap
mint puha kenyér foszlott az ínyére
és nem birta lenyelni

a délkörök belevágtak a testébe

husz esztendeje fölorgonázott benne

nekilódúlt

s meztelenségével
rohant utána
az ucca.

BUDAPESTEN

Lokomobilok zakatoltak.
A kétségbeesés gőze kisípolt.
Iszonyodott.
A piszokból ötkoronások ugrottak a szemének.
Gerince kirudalt a száján.
Tüdeje leszakadt.
Az élet vörös zászlója
kilobbant
és elöntötte a szobát.

És
Berlinből
a lekötözött káromkodások
beleszabadúltak
Párisból
az elkeseredés
idecsöpögtette
vérét
Szentpétervár
fölsistergett benne.

Csak
a gyárak kéményei
sátoroztak
eget
a levegőbe.

ÚTON

A tér fölágaskodott.
A harangok
bunkós nyelve
éles vonalakat hasított

a város gyomra kibődült

hangok
karajokat szeltek

a távolság csőre felhamzsolta

óramutatók seregtek.

Az állomásokat
torzonborz mozdonyok
füttyei
felpántlikázták

és a lezárt marhakocsikból
előkényszerűlt „éljen"
derékővbe szoritotta
az ötvenéves hasakat.

A falukból
megindultak a szalmafödeles kunyhók
a kisvárosok
tulipános falai
a metropóliszokból
a nyűgös kőhegyek —
a lefagyott
felpörkölt

ősszekarmolt
földeken
egymásbaharaptak.

A kidöntött keritéseken
átvándoroltak a kakasok
és a mezők zöld ingét
beboritották vörös tarajukkal.

A trópusok barna embereire
fehér köpönyeget teritett a hó

de
a szimmetriával lökött sínek
fölnyársalták az eget

és
a végtelen echó
marokra fogta
a mozdonyokat.

CSÖND

És
        határkövekkel labdáznak

süketek
        — fülükbe gleccserek szakadnak —

vakok
        — szemükbe reflektorok dőlnek —

némák
        — szájukban trópusok ize —

lépnek
        — az uccákon
        háromszögbe ugranak a téglák —

előre!
        — a kényes fehérlő egyenesek
        átugranak vörös karikákba. —

Acélgyertyák
        mosolyt torzítanak.

Az idő
        idenyujtja telt mellét.

SZIMFÓNIA

Szögekről sikitás lóg

a levegő bádoglemezén
bemélyülnek a nyomok

földbekarmolt kérdőjelek
meddővé facsarják
az asszonyokat

folyók lihegő mellébe
beleharapnak a hegyek

a levegő leszakad

valaki
kavicsokat dobál
az üres hasakba.

HOLDTÖLTE

Tele fejünket
koccintsuk az égnek
Claire!
Lihegnek lenn az uccák
s a bérkaszárnyák
szétlökött falain
hintázik a hold.

Metropóliszok kövei
parittyáznak pórusaimból
— árnyékom fölfalta a várost —
az őserdőt nyitom eléd
ősember gyerekszemét.

Hangom hegyére
nyársalom a földet
üstökösök csóváját markolom
vörös foltokban fröccsen szét
az este
minden ember sulypontja bennem
a Sirius felé!!!
És Te

az Út.

O

Talpa alá hajoltak a hegyek

a tengerek belé szakadtak

a vibráló vonalak
szemébe ültették a földgolyót.

Az uccákon
egymásba fogóztak a téglák
a házak
dekorativ élei
összekaroltak
a fák
belecsimpaszkodtak
a megindult levegőbe
koncerttermekből
a rezgő hegedűk
templomokból
a zúgó orgonák

az elektromosság felhasította az eget

mágnes.

Én
fásan gyökeresedem
az időben.

NIHIL

Hiába.

Földrerogytak az emeletek
az üresség felszakadt
ő
a nyitott seben
leült

keresztberakott lábaira
rágombolyodott
az idő
az ég
feltartott öklére zuhant

És
Semmi
Csak Ő.

TEMETÉS

Óh!

Berozsdásodott az idő.

Tornyok és órák!

Csonk!

A töltéseket szétkente az este.

Jégcsapok.

Mosolytorzulás.

Nézd:
a halottaskamrák
őrei
összesöprik
az ájtatosságot.

Lány!
A tenniszpályákról
kilángolnak a labdák

félbemaradt mozdulatok
fészkelődnek.

Gyerekarcok.

A hangszálakat
derékbapattantják
a tejfogak.

KATONA

Csokorba bódúlt a világ.

De
az ő gerincén
kétségbeesés trombitál
és az üresség alatt
aszfalttá málik.

Lábában harangoznak
a kilométerek.

Csak egy szám.

A rend reszket a testéből.

De ő csak egy szám.

Vörös sugarakban
buggyan belőle
a csönd.

Legenda.

Kiszúrt vállai
alól
a mankók
kiáltoznak.

ANYÁK

Ordítsatok!
A befagyott gejzirek körűl
a kultura patája alatt
húsok kövek
között
a pehely is csörren
viz sikít
mozdulatok
szemeket lihegnek
kurjantások
rojtozzák a levegőt.
Sötét.
Kémények fölé
fegyházak könyökölnek
Gépek
Bálványok
A bizonyosság tornyán
átlőtt tüdő
szélkakas

Anyák! Anyák! Anyák!

RAPSZÓDIA

Apám!
Anyám!
Sötétség kupolázza a világot.

Én — Én!

Hegyeket lóditok rátok!!
Meggyulladt utakba pólyállak!
Igazság?!
Süketszemüek!
Akadémiákba falazott tehetetlenség!
És gyárak!
Megváltót nyálaznak!
Szeretet!
Jóság!!
Rend!!!
Kötelek!
Pondrók!

Akasztófák dominálnak.

AZ IDŐ ELE

Elevátorok harapják a Napot!
Foszlós kenyerekbe aranyfogak törnek!
Börtön: Igazság
Igazság: Börtön.

Célba lökődtek a távolságok!
Harmóniává igazult Kaosz!
Szétrobbant formákból kicsattanó ritmus!
Élet!

Legórálom az égről a csillagokat!
Fáklyázzanak
konok
koponyák

az időnek!

E könyvből meritett papirra nyomva
az író és a festőművész kézjegyével
— száz amatőr példány készült. —

1918.

MA

IRODALMI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

SZERKESZTIK:

KASSÁK LAJOS ÉS UITZ BÉLA

TÖREKVÉSE:

A nemzetközi életbe belekapcsolódva, korunk eszéhez és érzéseihez szóló új művészetek kultiválása és propagálása.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

EGÉSZ ÉVRE ... ... K 20.— ▫ FÉL ÉVRE ... ... K 10.—

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: IV. VÁCI-UTCA 11/b.

Krausz J. és Társa könyvnyomdája, Budapest, V., Falk Miksa-utca 15.

KRAUSZ J. ÉS TÁRSA
KÖNYVNYOMDÁJA
BUDAPST V. FALK MIKSA-UTCA 15. TELEFON 110-17.